Број 32. У Темишвару, петак 16. (28.) марта 1879. Год. II.

125

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.

Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год. ..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран., — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран., за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Приношлано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

Ванцаменти у очи скупштине.

Кад узмете у руке последње бројеве српских званичних „Српских Новина“, вама ће пасти у очи две велике противности у садржају листа. На првој страни видићете расипање народних новаца на ванцаменте чиновничке, а на последњој: безбројне продаје имања, падање трговачких кућа, позиве управе фондова дужницима, који неколико година нису платили интерес и одплату, стецишта, објаве о неплаћеном порезу и т. д.

У народу је највећа кубура с новцима, данак се никада није тако тешко плаћао, стање државне касе нигда није тако очајно изгледало, али то не смета српској влади да своје пришипетље награђује класама или нове присталице мами на златну удицу дебелих плата. У овом погледу особито се одлукује министар полиције са указима, који више од стотине полицајаца подижу у веће класе, а многе поштене чиновнике о државном трошку гони у крајеве, где не ће бити неваљалцима опасни.

За ово десетину година установа чиновничких класа, показала је се као штетна за државну касу и као удесно средство за квареж чиновника. Али који су класе установили, хтели су тиме да побољшају стање државних званичника, пошто на другом путу нису могли да повећају плате чиновницима. Пок. Гарашанин пристао је на ту меру једино с тога, што је држао, да чиновника треба добро платити, ако се хоће да избегне узимање мита, и да се од њих с правом тражи изврсно и тачно вршење званичне дужности. Али се доцније показало, да мало њих државника српских стоје на патриотском гледишту једнога Гарашанина и да су многе његове установе изигране злоупотребама себичњака и тесногрудих властољубаца. Тако су и чиновничке класе дошле у ред осталих кварежних сретстава ћифтинских влада у блаженом уставном стању од 1869 год. класа је постала разбојничка уцена савести и поштења. Ко хоће већу класу, тај мора бити готов на све могуће подлости и неваљалства, па макар се од њега злочињачка дела изискивала. С друге стране табори полицајаца већином су намерно рекрутовани из моралних пропалица, букваруца и глупака, који изван полицајске службе не би умели зарадити кору хлеба, те су с тога принуђени на животињску послушност „претпостављенима“. Са оваком војском полази српска влада у изборну борбу, сваке треће године и у место напојнице, даје јој класе, да се што смелије и ватреније ухватити у коштац са народом.

У материјалном погледу, чиновничке класе и неосетно су за неколико година увеличале буџет државних издатака и припомогле да се чиновништво умножи. Како у Србији нема закона, који би број званичника држао у строгим границима, то се државни буџет сматра као закон који регулише звања и плате сваке године. У буџету је одређена извесна сума за ванцирање чиновника и пошто министри не смеју ту суму да прекораче то се на први поглед чини да буџет потпуно замењује закон. Али се сваке идуће године све нова звања и нове класе уводе у ред већ постојећих сталних чинова и плата, и тако никоме и не пада на памет да су тиме редовни државни издатци умножени и нова се звања у чиновнички списак увукла. Таким је начином и мала Србија за кратко време стекла преко хиљаде чиновника, од којих једна трећина банбадава једе народни лебац.

У залуд су свеснији народни посланици на скупштинама доказивали, да ваља што скорије упростити земаљску управу, смањити број чиновника, укинути излишна звања и збрисати несретне класе. Узалуд је пре три године већина скупштинска донела и одлуку о томе и влади препоручила, да је изврши. Некакве комисије радиле су корсем на томе послу, — док мало по мало нису у заборав прешла решења скупштинска. Влада је и у овом питању изиграла народ, — она је одлагањем и мајсторским увијањем, одржала у пуном броју своје чиновничке батаљоне и очувала драгоцене класе.

Овај успех мора јој бити тим милији, што је у прошлим изборима скупштинским боље но игда до сада видела шта вреди имати при руци војску полиц. пандура и како дивно дејствују ванцаменти у веће класе, на ревност и безобразну дрскост министарских агената.

Сада, веле, да предстоје избори за велику народну скупштину и да се већ у велико ради на припреми изборног земљишта. У Србији сама реч: „велика скупштина“ има чудотворно дејство. У народу она буди наде да ће она поправити оно, што су мале скупштине укварили. Министре пак доводи она у „возбудужније“, које је са неким пикантним страховањем помешано, живци су затегнути као жице на ћеманету, срце се боље чује него шеталица на сахату... Али се тако исто и енергија разиграва и сила измишљања развија, сретства се више не бирају, ништа се не штеди, што је у стању да охрабри уздање у „благополучан исход ствари“, у тајни фонд се чешће завирује, као у извор целителне снаге, телеграфције боле глава од неспавања, секретарима изнемогле руке од писања президијала, пасквиле се у полицији кроје, тајне прокламације у министарским кабинетима састављају, полицајске заверице у помоћ зову, кордони по граници повлаче, јер претенденти прете и, најпосле, пошто се без услужних руку, које се ни од ђубрета не трзају, ништа учинити не може, — ванцаменти сукте један за другим и храбре на посао врле борце, мини-министарске слуге, те хоће да поломе вратове од пусте ревности око избора владиних људи у скупштину.

У тој цељи исцрпљен је ових дана без мало цео годишњи буџет, за унапређење свију чиновника одређен, на ванцаменте и класе самих полицајаца. Изгледа нам да се српска влада спрема на одсудну битку. Она, истина, ни од чега не преза, али јој то може помоћи, да изнесе читаву кожу из борбе са опасним џином — великом народном скупштином.

Видећемо како ће је народ награтити за тако огромне „подвиге“.....

Панславизам у прошлости и садашњости.

по А. Н. Пипину.

(3. Наставак.)

Око тридесетих година одпочео се нов покрет, у другој области истога племена, међу хрватима. Изазван властолубивим националним претензијама мађара, тај је покрет бујао у толико више, у колико се с друге стране гледао угушити, а када се националне тежње мађара решише, на послетку, устанком противу Аустрије, онда на то одговорише хрвати устанком противу Угарске. За сво то време, од почетка тога врења, па до рата, питање се живо расправљало са обадве стране у аустриској штампи, а после и мимо ње. Онај део аустриског славенства, који је политички зависио од мађара, дакле аустриски срби, хрвати словаци, живо су бранили своја национална права и достојанства, а у разгару полемике са познатим племенским поносом показивали су на своје сродство са великим руским народом. Њиховим противницима дало је то довољнога повода, да начну говор о подозривој привржености јужнога и западнога славенства према Русији, и о душманским плановима ове последне. Доцније, када се Русија умешала у мађарску војну, потврдила је та околност публицистама и ту свезу Русије са славенством, па и то, да је Русија вазда готова да слободу угушује. — Ма-

ПОДЛИСТАК.

УГАРСКА И СЛОВЕНИ.

ОД А. ГИЛФЕРДИНГА.

С РУСКОГА ПРЕВЕО

ПОП ДАНИЛО ЈОВ. ПРИЦА.

(Наставак 9.)

Међу тијем како Угарска, од XV-ог до XIX-ог вијека трошаше и трећаше силе своје у борби за опстанак свој и против навала турскије а за утврђење и ојачање аустријанскога престола — словенски свијет у наоколо ње сасвијем се бјеше измјенио. По реду почеше пропадати словенски народи на југу и на западу, једни сломљени од мађара и зашавши по том странпутицом засебности и једностраног развитка, други од романско-германске Јевропе, а трећи од Византије. А на истоку поче се дизати и раширивати државу своју други словенски народ, много сложнији, огромнији, те по томе и јачи, — у коме се усредоточаваше, тако рећи, судбина славенскога свијета. Најкашње у наше вријеме западни словенски народи, који се лишише своје политичке самосталности, почеше к себи долазити и сазнавати узроке своје пропасти, и почеше силазити с пута, којим по заблуди својој, а на путу туђем пођоше и који би их скоро на обронак сигурне погибије довео. Ти народи почеше сазнавати и то: да је узрок пропасти њиховој, којом се свршава повјест прошлијех вијекова свакога од њих понајпрво поцијепаност и отуђеност, која се роди из неодољиве жеље за племенском — народном засебности; — а друго, неизбјежно за тијем долазећи удес отуђења, пропасти народнијех својијех словенскијех начела, и господство туђијех живаља, који порушише у њих сав народњи и држављански организам. Скупа са тијем сазнањем родила се је помоћу наравнога чувства за самоодржањем потреба: да се отклоне ти главни узроци прошле погибије и да се исти замијене живијем настојањем словенскијех народа око будућег унапређења свога, т. ј. да се замијени дотадања добра не носећа тежња за племенском засебности и отуђивањем — зближавањем, опћењем и прикупљањем свијех, у прошлом немилом животу засебном, растргнутијех и раскомаданијех племена и огранака свесловенскијех, — да се замјени пређашње подражавање туђијем живљима, — развитком своје праве народности, — једном ријечи, родио се панславизам. И то је право опредјелење, то је права суштност његова, — очишћена од клевета и ружнијех подметања, каква долажаше од душмана његовијех — а панславизам има душмана својијех наравнијех не мало. Душмани панславизму, по самој нарави ствари, сви су они, којијем би на прагу сунце грануло онда, када оно не би више на црној земљи овој гријало племена словенскијех, као засебнијех огранака великог свесловенског народног стабла; — дакле наравно, да срца такијех душмана највећма онда зебу, када се и случајно наметне мисао о уједињењу и развитку свесловенскијех племена. А ти су душмани идеји удружења и уједињења свесловенског у првом реду аустријанци и сви њихови германски другари; за тијем турци и сви они, који желе, да им се власт протегне што даље и дубље у Јевропи; и најкашње неки из Грчке и од грка самијех, који желе, да одрже превласт грка над словенима и да над словенскијем земљама у Турској. Сви су се ти наравски у томе сложили и прегли свим могућијем начинима, да угуше и мисао панславистичку. Они су најпрво латили се оружја опадачке ријечи, те су душом прегли, да публици и свијету, кога се тиче, преставе панславизам као удесан покров бунтовничкијех западнијех идеја, примењенијех ка истоку Јевропе, а с друге стране, да га изнесу као оруђе политике руске, која иде за тијем, да се руско господство протегне и на запад и на југ јевропски. Сви до сада подигнути гласови противу панславизма, на које случајно налетесмо у овој или оној књизи, у овој или оној брошири и расправи, састављеној против тог новога учења и начела, у сушности својој су, а у мање више дречећијех и растегнутијех фраза — са мање или више патетички предоченијех грозота, које носи у њедри својих панславизма — само репетиција горенаведенијех двају окривлења. — Противници панславизма не свврнуше пажње своје на ту околност, да те двије чудноватe прегрије, што их носи у крилу своме панславизам, — једна другу прождире. Јер или панславизам може бити, и јест дакле сакривени облик бунтовничкијех западнијех мисли, — или није и бити не може истодобно оруђе државе и политике руске — и обратно. Но таки су апостоли против-панславистички рачунали на лаковјерије публике своје, којој таку науку износише — и управо

ђари су, разуме се, мислили, да заступају ствар слободе, па се нису ни обзирали на свој одношај према србима, хрватима и словацима.

При крају тридесетих и с почетка четрдесетих година, почињу руске слависте да путују по славенским земљама. Сва потоња радна тих слависта обелодањује, да су то били заиста учени људи, а делимице и стручњаци, који не само што нису имали никаквих политичких мисија, него ни доцније нису марили, да се баве политичком страном славенекога питања. Међутим, не само што се у немачко-мађарскоме свету веровало, да су то били политички емисари, него ни други нису веровали, да Русија изашиље учене људе, а не политичке агенте. Тако су мислиле и оне славенске патриоте, који према тадашњој политичкој улози Русије нису расположени били. Таке смо мисли слушали ми, на пр. (крајем педесетих година) од чувенога хрватско-талијанског писца и патриота Томазеа (Томашића).

Чески покрет у националном смислу, није имао до 1848 год. јасног политичког карактера, али је правио утисак значајном радњом својих учених људи. Чувени Шафарик, заузима једно од првих места у историји „панславизма", — и у оној историји која се писала са гледишта овог нашег и у оној, која говори о истинском развићу славенске свести. Шафарик, — изузимајући за време славенскога скупа у Прагу 1848 год. — није се исказивао као публициста, али његов огроман рад на славенској старини, литератури и етнографији, био је национално дело, чије је уплив далеко прелазио област књижевничке учености. То је био први научан рад панславенског значаја, који је обухватио прошлост и садашњост славенских племена, њихове старе заједничке успомене, суму њихових сродничких рачуна, њихову сувремену етнографију и статистику. Подижући јак темељ за даља испитивања славенства, радња Шафарикова имала је огроман моралан уплив. Она је омогућила славенство, да срачуни своју снагу, помогла је, да се племена узајамно упознају, ускршавала је стару прошлост и стара дела, прорицала је будућност. Ни један од славенских учених људи не може да се похвали, славом Шафарика: академије и универзитети звали су га у Москву, Петроград, Берлин, Беч. Он је постао општи, неоспорни ауторитет и својима и странцима; његова литературна заслуга, постала је и знак за развиће панславизма и наравствен доказ у његову корист.

Такав се исти доказ видео у другом ческо-славенском писцу — Колару. Он није био научењак, — он је писао истина и о ученим стварима, о славенској старини, али у његовим списима тако превлађује фантазија да их и не рачунају у научне, — он је био песник, одушевљен заступник и проповедник славенскога јединства. Колар је први дао израза славенској свести у коме је било много више поетске жеље и наде, но стварнога уверења о својим средствима и о својој цељи. Колар је имао нешто слично са Державином. Код обојих је поезија удешена на високи, торжанствени тон оде и дитирамба; и један и други имали су предмет свој, коме су се клањали, који их је испуњавао поетским одушевлењем, Державин — руско величије, како га је он појмио; Колар — славу и величије славенства, које је он тражио у прошлости његове судбине и у идеалима будућности. Поема Коларова, „Кћи Славе" као и научан рад Шафарика, била је производ панславенски, по својој садржини и по потстицању на рад, ради националне среће. Тај је исти Колар први почео говорити о „књижевној узајамности", која је нужна рад одржања свести у славенскоме свету о његовом јединству и ради успеха образованости и књижевности код појединих племена.

Имена Шафарика и Колара одређивала су тежње ческог славенства, а уједно су бележила „литературни панславизам". За та су имена знале обично све стране публицисте, које су се подухватале да објасне значај панславизма.

Такви су били, у општим цртама, они спољашњи основи, на којима је европска публицистика дизала свој појам о панславизму у тридесетим и четрдесетим годинама. Као што смо већ рекли, појам је био врло неодређен, као год што су неодређене биле и саме чињенице покрета. Најближе судије, писци словенски и не славенски — у самој Аустрији, гледали су ствари из ближе, али ни они због новости националног покрета, нису могли да саставе јаснога појма о њиховим размерима и могућим посљедицама. Страни писци обично нису могли без погрешака да о томе пишу, али су често врло верно примећивали, свезу између славена и већином се о панславизму још тада саставило мишљење, које се ни до данас није изменуло, ни оборило код стране публицистике. То је мишљење — да ће Русија освојити балканско полуострво и Цариград, а оно је поглавити узрок, због којега се европски свет непријатељски понаша и према самој Русији и према ослобођењу јужнога славенства.

(Наставиће се.)

У понедеоник се започела у угарском сабору дебата о берлинском уговору. Саборска опозиција је у опште нерасположен уговору и неће да чује о предлогу за учланење тога уговора. Крајња левица се изјављује, да поступак владин не само што није према народу, него је и неуставан, а уједињена опозиција, према начелу паритета, захтева за сабор не само право да решава о учланењу, већ и да берлински уговор може примити или одбацити. Међу тим, влада се ни најмање не да забунити држањем опозиције и стоји при томе, да закључени међународни уговори добијају потврде од круне а не сабора. На приговоре од стране опозиције, да влада таким поступцима крњи права народнога представништва, одговорио је министар-председник Тиса, да је законодавном тељу довољно, што има права, да контролише владину радњу, која се случајно развити може као последица закљученога уговора, и што њему у део пада, да решава о сретствима, која за тај посао влади нужна буду. У сабору је угарском дебата о уговору, у целоме узета, прилично жива и кад мало нових назора на видик износи. Важно је, што је министар-председник, приликом напомене о праву самоодређења народнога, рекао. Он је казао, да се монархија диже на историском праву, а не на општем народном гласању (suffrage universel). Даље рече, да историско право баш говори за окупацију, пошто заклетва при крунисању обећава, да ће се Босна присвојити опет монархији.

Многи мисле, да ће се одборско-владин предлог, о учланењу берлинскога уговора, у наточ опозицији, усвојити.

Међу говорницима, који су до сада у овој дебати учествовали видимо и србе, међу којима и посланика Михаила-Полита-Десанчића.

У онномадашњој седници бечкога рајхсрата одговорио је аустриски министар трговине на интерпелацију Навирта о трговачком уговору са Србијом ово: Влада и њени фактори признају важност наших трговачких односаја са балканским полуоством, а нарочито са Србијом. Овдашња влада обратила је пажњу на ово важно питање још пре конгреса и изјавила је своје мишлење у надлежном месту. Што се овај уговор до сада није свршио, био је узрок, што је за то време овдашња влада дала оставку, и што су се за оно време водили преговори са Немачком, Италијом и Француском, који су морали бити свршени до конца 1878 године. Од како је овде наступило дефинитивно министарство, предузето одмах ово питање, и вођени су преговори, како са угарском владом, тако и са Србијом, и то, од чести усмено а од чести писмено. Што се тиче закључења уговора Србије са Енглеском, влада о овоме није званично извештена и ако је тражила писмено објашњење о томе. Влади је истина познато, да та тежња постоји од дужег времена. Али ја опет морам рећи, и кад би тај уговор био закључен, влада се неће омести у својим захтевима. Пре свега господо, не смемо да заборавимо да је пожаревачки мир уступио првенство Аустрији у целој тадањој турској монархији. Трговачки уговор с Турском од 1862 год. признао је изриком ово првенство односно Србије, а исто тако и берлински уговор. Ми мислимо, да Србију њен сопствени интерес нагони, да се на то обзире, једно за то, што је Србија својим положајем упућена на жив саобраћај са Аустријом, а друго и зато што се заиста српска трговина и сада 85—90 процента у Аустрији обавља. При оваким приликама ја мислим, — и ако се на то не обзирем, да Србија има довољно узрока да не заборави, чим се Аустрији у Берлину задужила, а још најмање да заборави на оно, што нам је на трговачко-политичком пољу обећала — и мислим, да ће нам за руком испасти, да при будућим преговорима са Србијом, одржимо наше становиште, а то ће рећи становиште нарочитог уважења аустро-угарских интереса.

Руска штампа све запетији положај узима против Аустро-Угарске, којој сада већ и она јавно издаје сведочбу о агитовању њеном, између славенско-грчко-арбанаског народа, на балканском полуотоку. Агитација та мора да је узела таке размере, мора да је задобила толико земљишта, да јој је даљи успех, ако не осигуран, оно бар јако вероватан, када руска штампа већ отворено и са неком горчином о њој говорити почиње, и када не мари да се упушта у прорицања и — претње. Ми смо у прошлом броју саопштили мали један чланчић из „Голоса," у коме се горње лепо црта, а сада мислимо да упознамо читаоце наше са даљим једним чланком истога листа, који је као да наменио већ сталну рубрику, у којој ће пратити само стање на балканском полуотоку. За наше ће читаоце ти чланци у толико занимљивији бити, што су они у стању, да их посредно обавесте о раду о смеру саме аустро-угарске владе, о чему она обично мудро избегава да говори.

У „Голосу" од 10-ог марта, читамо „о стању ствари на балканском полуотоку," ово:

„Дневни догађаји, када изазивају најсупротније гласове и предпоставке, по нужди заклањају општу слику правога стања ствари, онако како се она показује, хвала фактима, који су се већ разоблачили. Али ту слику ваља вазда имати пред очима, нарочито за ствари на балканском

тако учење наће не малог одзива и на западу и на истоку јевропском. Њима није било до тога, да виде како је то ружно, баш ма који од она два гријеха приписивати идеји свесловенској. Реците, је ли човечански, је ли хришћански, је ли дакле да не речемо лијепо, — у границама пристојности и озбиљности људске, истоветном градити свијетлу мисао уједињења и здружења свесловенскијех, расутијех и скоро отуђенијех племена, са револуционарнијем мислима, некијех болеснијех и запаљенијех умова западњачкијех? Је ли човечански називати и пред свијетом ружити тако начело, које за собом носи готов спас и оживотворење словенскијех народнијех начела — свесловенског народног живота и развитка — као злокобно начело преврата и опће погибије на западу и истоку јевропском?! — Па онда тек да питамо, каква душа мора бити она, у којој се најприје зачe мисао о панславизму, као о оруђу руске државничке и политичке мисли? — О панславизму, који ништа друго није нити бити може, до живо начело, — најсветлија мисао уједињења словенскијех племена. Је ли могуће допустити претпоставу ту, да би људи — први људи у свакоме од тијех различнијех народа словенскијех, високостојећи у средини свога народа мужеви, за којијем окреће свеколики живот народни и у којијем су усредоточена сва мишљења и осјећања народна, — да би ти и таки мужеви могли послужити коме год за оруђе, ма буди какве мисли? Противници панславизма не шћеше на то помислити, да колико је с једне стране не вјеројатно, да би тако учење било оруђе туђе политике, или ако би и постало тако, да би онај час могло изгубити свако значење, — толико опет с друге стране, да је законита и не одољива у другијех словенскијех народа љубав према Русији и тежња, да се к њој приближе. — Сушност панславизма закључује се у идеји опћења и узајамности свијех народа словенскијех: а шта би онда значила та идеја, кад би био искључен најогромнији, сам најмогућнији и живијем силами најобилатије одарени народ словенски? Сушност панславизма закључује се у развитку свијех у свијем и у свакој словенској земљи и крајини народнијех словенскијех начела; што би значила та идеја, кад би искључен био толики народ словенски, у ког су та начела у најбољој чистоти и снази?

Мени није ни тријебе, да браним панславизам. То је једна од онијех тежња људскијех, које се бране саме и које не могу уништити никакве клевете, никаква усиљавања противничка. Мени је само нуждно било, да објасним тачно значење панславизма. колико ради њега самога, толико и ради тога, да би тачније опредјелио неизбјежне посљедице његове за Угарску.

Како је историчка улога Угарске била у прошлости обусловљена положајем њезинијем, према словенскоме свијету, тако је обусловљена она тијем положајем (својијем) и у данашње вријеме. Но сами положај Угарске, према словенскоме свијету, савршено се измјенио, под упливом идеје панславизма. У прошла времена држао је мађарски народ западне и јужне словене у стању поцијепаности и помоћу тога стања, унио у њих сјеме унутарњег раздора, који их и доведе на окомак пропасти, јер та прошла повјестница тијех словена свршива ток свој, биљежећи, како нам је познато, коначну пропаст свијех западнијех и јужнијех словена. Улога мађарскога народа, у опћој повјести словенској, по суштности својој и по својијем посљедицама бјеше врло пагубна по сав словенски свијет, јер мађари сами идоше за тијем, да словенски свежи и јаки народни живот исцрпе на искључиву корист своју. Тек у неку се, што но ријеч, освијестише словени и почеше увиђати немиле посљедице поцијепаности и племенске засебности своје, те нагињати и свом снагом својом радити око уједињења, око прикупљања — не материјалнога, него умнога и наравственога. Стану ли мађари сметати томе новоме начелу, појавившем се у животу словенском и држати их опет као и прије, — поцијепане и раскомадане, — онда ће то за се горе учинити? Но то је немогуће. Мађари би се у том случају имали борити оружијем стварнијем против начела не стварнијех; — морали би употребити свој материјални положај, међу сјеверо-западном и југозападном групом словенском, као средство, којим би имали уништити, међу тијем словенима, могућност опћења, измјене мисли и здруженога дјелања. У наше вријеме, при данашњим околностима, у Јевропи се така улога ни мислити неда. Ма каквом китајском стјеном раздјелили мађари те групе словенске, — ток мисли ће кроз ту стјену — продријети и мало по мало је разрити, док је живи раст народа раздијељенога не сруши.

(Наставиће се.)

полуотоку, где су се народне и религиозне задаће сплеле са политичким питањима, која су им сасвим страна.

„Аустро-Угарска, постизавајући своје економске интересе, који зависе од потпунога развића њене антиславенске политике, нестрпљиво очекује, да руска војска што пре оде из Источне Румелије и Бугарске. Русија, која је принела огромне жртве рад обране бугарских интереса, принуђена је да чини Европи важне уступке и искрено жели, да се мир утврди и да се њена војска што пре у постојбину врати.

„И једно и друго зависи од два услова, са којима ће се коначно извршити наређења берлинскога уговора. Та су два услова, у даном случају — васпостављање портине власти у Источној Румелији и заузеће балканских клисура од стране турске војске. Услови се ти, пре свега одређују положајем, кога ће заузети односно права портиних бугарски народ и узајамним одношајем оружаних сила најинтересованијих држава у тој ствари: Русије, Аустро-Угарске и Турске.

„Већина бугара, који не могу да се измире са повратком фактичног господарства Порте, прибирају се у Источну Румелију, где и без тога влада опште незадовољство због цепања тога краја од кнежевине Бугарске. Народна војска, која се образовала под брижним надзором Русије, да би створила организовану обрану противу могућих понављања турскога зверства, о коме су опет почели говорити и које се посведочава и од стране извештача листа „Times“, стоји као језгро, око кога се могу прикупити сви, који нису задовољни са повратком турске власти. Фактично заузеће балканских пролаза, рад чега ће турска војска морати проћи кроз Источну Румелију, може дати повода судару озбиљноме, али и порушити руске установе, којима је руска влада одржавала у границама умерености народне тежње бугарскога народа у кнежевини.

„Судећи по изјавама у странској штампи, наши европски непријатељи желе, да Русија у том критичном часу умије руке и да остави дело ослобођења славенског из турскога јарма на вољу случају или, на вољу аустро-угарским тежњама. Међу тим, када би руска војска остала и само близу разбојишта, н. пр. у Северној Бугарској, то би довољно било, да стане на пут мешању Аустрије. Ако тога не буде, ако се дотле руска војска врати у постојбину, њој ће, пошто немамо црноморске флоте, и пошто нам је Румунија непријатељски расположена, једва могуће бити, да се заступи за онај поредак, кога је створио берлински уговор.

„Народан покрет у Херцеговини, у наточ свима дипломатским рачунима, изазвао је садашњу кризу источнога питања. Народан покрет у Бугарској може порушити све предпоставке о могућности забашуривања тога журног политичког питања на земљишту берлинскога компромиса.

„Ако је Европи до мира, она појмити мора, да се Бугарска сама себе не може да одрече. Европа појмити мора, да има прилика, које стоје изнад сваког политичног рачуна.

„Дипломација је слаба у елементарној сфери законочовечанскога развића, где раде само природни закони борбе за опстанак. Сва заплетеност услова, при којима ваља извршити одређења берлинскога уговора, така је, да и поред најискреније жеље за миром и пристајања на уступке од стране Русије, одржање мира зависи само од мудрости Европе. Ако се на балканском полуотоку распламти нова борба, у коју се Русија умешати мора — онда то неће бити њена кривица.“

Наша ономадашња депеша из Беча обистинила се: г. Алимпије Васиљевић дојакошњи министар просвете и црквених дела, дао је оставку, која му је уважена. Званичне „Српске Новине,“ од вторника, доносе указ, којим се овај разрешава од његове дужности и ставља на расположење а на његово место се поставља г. Стојан Бошковић, дојакошњи професор велике школе.

Подпуковник Приљева осуђен је — по вестима из **Београда** — на две године робије с губитком службе, што није хтео примити таковски крст „кога толики подозриви људи и разбојници носе“. Дописник „Пресе“ вели: да је ово објашњење доиста истинито али нетактично од Приљеве, те га је војени суд осудио. Усљед ове пресуде овладала је у војсци велика узбуђеност. Приљева је у војсци врло поштован.

Енглези се чине, да су сасвим задовољени са одговором кнеза Горчакова на познату ноту лорда Селисберија. У прошли вторник одговорио је поменути лорд — како из **Лондона** телеграфишу — на питање, једнога члана у горњем дому енглескога парламента, о британској флоти, ово: „Енглеска флота имала је задаћу, да Цариград брани; чим се руска војска назад повукла, њено је бављење пред Цариградом постала излишна ствар. Руси се, истина, из Источне Румелије нису јако журили са својим одласком; али се то мора приписати околности што су и турци од уговора уступили, одуговлачећи са напуштањем Спужа и Подгорице. Истина, Русија има још и друге обвезе да испуни, да изведе своју војску из Источне Румелије, Бугарске и Румуније. Што се питања тиче, о мерама енглеске владе за обезбеђење њихово, влада је имала пред очима руске обвезе према уговору, а Русија је од тог доба те обвезе сасвим припознала. Није ствар енглеске владе, да се сумња о испуњењу њиховом. Ако се уговор не испуни а султан дође до уверења, да ће присуство какве флоте у Мраморном и Црном мору извршење њихово обезбеђивати, онда султан има права, да позове у помоћ свога савезника (Енглеску). Међу тим влада не замишља тако нешто као вероватно и зато даље бављење енглеске флоте пред Цариградом не само што не би мудро било, него би и побуде енглеске владе изложило непријатељској критици.“

У доњем дому је у подужој дебати о интерпелацији Дилка, односно Кипра, бранио Борк окупацију тога острва. Он мисли, да стране владе неће моћи ништа да изнесу противу увођења енглеског правосуђа на острву. Острво ће са малим трошком постати јака војничка позиција и лепо пристаниште. Харкурт и Џемс посумњаше у то, да ће стране владе пристати, да њиховим поданицима енглески закон суди. Норскот рече, како он разуме, што стране државе своје поданике у Турској са конзулатским судством заштићују; али сви разлози падају за то, чим ти поданици дођу под власт енглеску. Порта при предаји управе на Кипру није резеовирала права, која је она признала другим народностима.

Мисао о мешовитој окупацији Источне Румелије, као да све више земљишта добија. Из **Берлина** телеграфишу бечком „Fremden-Blatt“-у, како тамо из Петрограда уверавају, да је графу Шувалову за руком пошло, да изравна све диференције, које су се у последње време јавиле између Русије и Енглеске. У питању о окупацији Источне Румелије удешава се споразумлење. Енглеска више не захтева, да турској војски буде поверено одржавање реда у поменутом крају и обећала је, да ће свој уплив у Цариграду употребити на то, да се пристане на мешовиту окупацију.

Из **Трнова** јављају, да је у последњој седници народне скупштине турски комисар, подпомаган комисарима осталих сила, протестирао противу члана 12 и 16 у пројекту устава, јер се ти чланови дотичу суверенског права султановог. (Члан 12. Судска власт у целом обиму њеном припада судским местима и лицима, који раде у име кнеза. Одношаји кнеза према тим местима и особама одредиће се засебно. Члан 16. Кнез је представник кнежевине у свима њеним одношајима према другим државама. У његово име и са овлашћењем народне скупштине везују се са владама суседних држава засебни уговори и т. д.). — Код трновског митрополита држе се чести састанци посланички, на којима су се успели сложити, да изашљу споменицу на велике силе свакојако, и да ту мисао никако не напуштају. Вође напредњачке су Каравелов и Цанков а вође умерених духова Балабанов, Греков и Стоилов.

Неки француски листови говоре о грчком питању као о питању најжурнијем. „Кад се Турска опире“, вели „Journal des Débats“, „да Грчкој уступи границе према наређењу берлинскога уговора, онда она тешко вређа сам тај уговор и то баш у онај мах, када интересоване силе све употребљују, да га потпуно и коначно изврше. Да ће ствар такав обрт узети, то се предвидило, а сад се пита, шта ће Европа чинити. Је ли решена, да се у ствар уплете? Хоће ли силе заједнички делу приступити, или ће радити свака на своју руку? То је тешко прорећи; а с друге стране пита се, какву ће форму то мешање да употреби? Хоће ли силе порти предлагати, или ће је саветовати? Нама се чини, да су сва сретства наговарања испрпљена и то без сваког успеха. Па хоће ли се онда прибећи сили или суду какве европске пороте? Било како му драго, али се радити мора живо, јер нова одлагања могу поново да изазову буну на истоку. Узбуђеност је у Грчкој тако велика, да се ратоборство народа, који се у својим надама преварен види, с муком савлађује. Па наваљивања различитих кабинета зар ће на послетку Порта опет попустити, принев тиме своју последњу жртву миру светскоме. Али, рећи ће, шта је њој до мира светскога стало? Тај мир лежи самој Турској у великом интересу; јер од мира у Европи, као и од мира са суседима њеним, зависи њена безбедност у садашњости и њен опстанак у будућаости.“

Из **Цариграда** су пре неки дан јавили, како је турска влада, у интересу веће штедње решена била, да смањи број своје стајаће војске и да је рада баш била, да то у ствари и учини, само није знала, како војнике да одпушта, којима већ за 30 месеци плате издала није. У то име приону Кејредин-паша око директора банке отоманске и кредитног завода лијонског, те оба та завода кредитираше Порти 168.000 турских лира у злату. Прекјучерашњи један телеграм из Цариграда гласи овако: Порта је решила, да своју војску у Тесалији и Епиру увећа на 30.000 људи. — Требали овоме коментара?

Из **Лондона** јављају: Вицекраљ индиски лорд Лајтон решен је, да 5-ог априла н. р. опет одпочне рат с Авганистаном, и зато ће још истога дана генерал Броун поћи на Кабул.

По истим вестима, авганистанци се концентрирају јако код Садала на реци Хилменду, како би се ту могли одупрети енглезима из Кандахара и непустити их у Херат.

За сада, по вестима из Индије, енглеска војена сила у Авганистану стоји овако генерал Броун концентрира своју војску у Џелалабаду, генерал Робертс у правцу према Пејвару и Аликеду; пут је до Сутургардана отворен. Кандахар је миран. Енглези су напустили Келатихилзај и предали су варош једном поглавици, који с њима држи.

Из **Даке** у Азији пишу „Times“-у: Здравље у војсци поправља се, и ако је оскудица у лечницима. Спрема за полазак кајберске колоне свршена је. Провијант за 9 месеци смештен је између Даке и Џелалабада. Убојне спреме има у изобиљу а артиљериска муниција за четрдесет фунтовне топове оправљена је војсци. Највећа је оскудица, што недостају средства за пренос. Камиле страшно скапавају. Има дана када 50—60 комада на дан мањка. Већина која се још држи једва могу да се терете тежим товарима. Сада је опет набављено 6000 камила које су испраћене заједно са коњима, магарцима и мазгама у логоре.

Ако се не пође на Кабул, онда сви наши досадашњи успеси неће много значити у очима индијанаца. У Индији се говори, да после одушевљене беседе генерала Робертса ми смо ваљали да се повучемо из Хоста и да су сви који су нам помагали упропашћени нашим неуспехом. Одступање из Шатур-Гордана и боравлење у Џелалабаду помрачило је славу наших ратова. С тога, ако на Кабул не пођемо, показаће се, да смо мало учинили. Велики снегови између Даке, Џелалабада и Шутургардана недозвољавају нашој војсци да се крене пре 25—30 дана, имамо дакле доста времена за размишљање.

Из **Лондона** јављају да је лађа „Балморал-Кастл“ стигла на острво Мадејру са Капа из Африке и донела отуда извештаје, по којима изилази, да Пирсон није имао прилике да одбија никакве нападаје зулуске. Зулуси још нису нападали, али је страх овладао да базути не устану и да у Трансвалију не упадну непријатељска племена. Оранжка република одрекла је помоћ енглезима и забранила је, да се на њеном земљишту скупљају добровољци за енглеску војску. Транславски боерци хладни су као и пре, и ако неће савеза са зулусима. Они купују оружје и џебану у великој количини и, као што веле, мисле да емигрирају, ако им енглези непripознаду независност. Урођеници у јужној Африци јако су узбуђени и постају све опаснији. Немачке колоније на северу од реке Пунголе јако су пострадали од Кафра. У помоћ Пирсону спрема се експедиција.

ДОПИСИ.

= **Ириг**, 11 марта 1879.

Пре неколико дана беше једно младо сриче, од својих 17—18 година допраћено у иришку општинску кућу, као пропраћеник. Како му је пропратница на мађарском језику написана била, није могао наш полицајни комесар сазнати узрока, за што се исто прати. Напослетку, упусти се с њим у разговор, и кад овај поче причати о својим чудесима, које он по свету помоћу својих молитава чини, забезекну се наш редарственик, те стаде свашта размишљати о чудесима, која се могу догодити и — догађају. Није дуго потрајало и већ се нађоше неколицина слепих, кљастих и немих, који су одмах вољни били, да се молитвеним операцијама подвргну.

Ту се слегло трговаца, мајстора и паора, те дуго посматраху тог чудноватог лечника и после дугог „вечања“ решише, да му признаду његову надприродну силу и да се подвргну његовом лечењу. Избавише га из затвора, те му определише једну кућу, где ће он своја чудеса да развија.

Сад да сте видели тог препреденог лупежа, како се је умео мајсторски да довија! Како је у опредељен му стан дошао, почео је одмах своје операције са „молебствијама“. Нађоше му по налогу његовом, неке сукње „венчанице“, иконе, свеће, и на сваког болесника по два ђака.

Међу болнима беше осим сељака, трговаца и мајстора. У соби где је он своје молитве читао, службу служио, поскурице месио, болнике пречешљивао, беше така тишина од слушајућих, да се само мрмлање чудотворца чути могло и по некада „појање“ ђака. Све то беше у неком страхопоштовању;

све ее дивило и чудило новоме месији, кога је бог послао, да чуда по овоме свету чини.

Свет је врвио као на неко чудо, жене су трчале као бесомучне, остављајућ своју малу децу, да се поклоне и да виде младаога чудотворца, обученог у „венчаници“, како лепо „службу“ служи и дивно „појс“. А болесници? они су „коленоприклоно“, с обореном главом, слушали молитве свога избавитеља и топили се од „умиленија“. Ноћ им је била за „молебствија“ у кући опредељена, а дању су јурили старом манастиру, да наставе своја чудеса.

Пет дана и пет ноћи непрестаног молења, тако проповедаше наш чудотворац, и онда ће се појавити чудо: Звезда ће на небу засјати и болници ће оздравити. О каква слатка нада за наше ћоравце, кљасте, неме и остале болне! Пет дана и пет ноћи усрдног молења — и онда оздравити! Ко то не би чинио?

Прође један дан, други, најзад ево и последње, пето вече. Болници се већ искупише и изгледаху од толиког неспавања, као да су се с ђаволима хрвали или сад баш да су с врзиног кола дошли. Очи им беху црвене и избуљене, тело изнемогло; али ипак падаху они смирено на колена, целиваху икону, постављену у среди собе, на једној столици, и прилагаху „даре“ богу и свецима. Та још ово вече само и — избавлениј е од тебе господи! А шта ради наш млади чудотворац? Он се баш дигао са крила младе и лепе девојке нашег кућнег газде, где се је одмарао и мало спавао, да би му у сну бог савета дао. . .

Силан се свет то вече беше искупио, да чудо невиђено гледа; међу њима беше и општински начелник, редарственик, беше ту најпосле и попова и учитеља. Започињу се последње „операције“; чује се само неко мрмлање од стране чудотворца. Прошло је већ давно доба ноћи, зора се приближује; у 4 сата и 2 минута, збори чудотворац, сви ће болесници оздравити. На неколико сати пре тога времена, спушташе се један метеор земљи и паде баш близу те куће. О какве радости за свет! Ево се већ појављује „предсказаније“. Дође и жељени час; али наш чудотворац хоће — **мотавле.** Счепа га наш редарственик, те га одпрати у општински затвор. Кад га је запитао, шта је то урадио, бранио се наш чудотворац, велећи, да се болесници нису ваљано богу молили.

Свет, а нарочито његови „пацијенти“, да су га дочепали, било би „распни јего“!

И то се тако шта дотађа у Иригу, где има четири свећеника, мноштво учитеља, два лекара, сремски суд, трговаца који путују и тргују с горњим местума; то је та разглашена и хваљена свест ирижана! С овим несам рад, да кривим све ирижане, јер међу њима беше и таковиx, који су се том чуду слатко насмејали; али већина, већина је баш показала, овом приликом, да код ње ни трунка истинског образовања нема, да је глупа, и да живи на срамоту 19-ом веку.

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕПЕШЕ.

Беч 15 марта. „Преси“ телеграфишу из Рушчука, да је у Македонији, северно од Меленика, у струмској долини опет букнуо устанак. Села: Влаић, Бресница, Градешница, Каменица, Белица, Ивкурут, Јелешница и Остава устала су на оружје. Усташа има на броју 7000 људи. Оружани су мартинијевим пушкама и имају два брдска топа.

Беч 15. марта. Горчаковљеви предлози наишли су код своју сила на одобравање. Односно Грчке, велике силе нису учиниле до сада никакве кораке.

Беч 15. марта. Вест да је Радивоје Малојковић. наименован за српског посланика код аустриске владе погрешна је. Петар Стејић секретар посланства вршиће привремено послове.

Букурешт 15 марта. У Бугарску су дошли руски официри да земљу сниме. Овде је стигао један изасланик из Источне Румелије који ће поћи пред европске дворове да их моли за уједињење Источне Румелије са Бугарском. Кнез Дондуков-Корсаков примио је врховну команду над окупационом војском у Бугарској.

РАЗЛИЧИТО.

▱ Познати и нашем свету руски романиста, Иван Тургењев, вратио се ту скоро са запада и задржао се у Москви. Москвићи су у почаст чувеноме писцу приредили нарочито село, на коме су га поздравили како претставници штампе, тако и омладина тамошња. Изазван тим поздравима, Тургењев је и сам у неколико пута морао поздраве да одпоздрави и ми из његових говора вадимо ове интересантне речи:

„Реч „либералац“ у последње време није толико на цени, и не без узрока. Данас, када нам говорите, да се налазимо на прагу ма и мирнога и законитога, али значајнога преустројства друштвенога живота, та се реч јавља као нешто неодређено и лабаво. . . Ко се њом, рећи ћеш, не кити? Али за нашег, за мога младог доба, када још ни помена није било о позитивној науци, реч либералац значила је протест противу свега мрачног и насилног; значила је поштовање према науци и образованости, љубав према песништву и вештини, а особито и пре свега значила је љубав према народу, који је стајао још под јармом спахиског насиља, жудан сваке помоћи од стране својих срећнијих синова.“

Обраћајући се омладини, Тургењев је рекао:

„Кад се с нама упореди омладина је, свакако, за много одмакла у напред; она се је до некле приправила за ону будућност, на коју сам ја покизивао; али само до некле! Ваља свршити започето и свршити искрено, поштено, јавно. Задаћа данашње омладине, свакако, тежа је и сложенија но наша. Некада је сав свестан живот друштвени отицао, ако се тако изразити могу, једним коритом; данас се он разгранао или тежи да се разграна, као што и ваља у зрелијој држави. Делим све тежње омладинске и мислим, да добро чини, када се нама приближује: има она чему да се научи и од нас, остарине. У сваком случају ја од срца желим, да се она исто тако поштено и озбиљно, избегавајући да се махомично поводи за оним што је далеко пред њом или у страни, али и не одступајући исто тако ни корака назад, понаша и према својим задаћама, као што су чинили други од мојих вршњака, чија су имена јако осветлила историју руске просвете.“

Благодарећи нарочито ђацима московскога университета на поздраву, Тургењев је казао:

„За писца, који топрв почиње, поздрави младога колена, његових вршњака, свакако су драгоцени: они га потстичу на даљи рад; али за писца, који стари, који се већ спрема да се уклони с поља рада, ти поздрави, тако изречени, јесу, да искрено речем, највећа, једина награда, пакон које он већ ништа више пожелети не може. Они му доказују, да му живот није протекао пусто, да мука његова пропала није, да је семе, које је он засејао, донело плода.“

□ У Петрограду се опет десио један атентат. У једној од најживљих улица петроградских пуцао је неко у прошли вторник у вече на генерала Дрентелена, шефа полиције. Кугла је промашила, а покушаоц је умакао. Јако у очи пада, што нико покушаоца не покуша ухватити, ма да је у бегству с коња пао био.

△ Скоро је изишао списак чланова о странкама у немачком сабору, из којега се бројна снага појединих странака овако представља: странка немачких конзервативаца броји 57 чланова; странка немачка државна броји 51 члана и 6 званичних; странка народних либерала броји 101 члана; немачки напредњаци броје 22 члана; центрум је после народних либерала најјачи, он броји 93 члана и 9 хановерских партикулариста. Странка пољска броји 14 чланова; социјалне демократе броје 9 чланова. Изван свију партија стоје 30 чланова; а о тројици још ништа није решено.

(Земљотресе.) У северној Персији био је између 10 и 11 о. м земљотрес, који је више места жестоко оштетио и срушио два села. Страдало је близу 1100 људи.

Трговина и обртност.

Беч 15 марта. (Житна пијаца.) Шеница за пролеће ф. 9·35—9·40, шеница за јесен ф. 9·55—6·60, раж ф. 6·40 до 7·—, зоб за пролеће ф. 5·90—6·25, општа зоб ф. 6·10 до 6·15, зоб за јесен ф. 6·35—6·40, кукуруз за мај-јуни ф. 5·30—5·35, стари промпт ф. 5·95—6·05, нови ф. 5·45—5·55. (Све по 100 килограма.)

Беч 15 марта. (Свињска пијаца на св. Марксу.) Дотерано је свега 3797 комада и то: 930 ком. тешких бакоњских, 1269 ком. лошијих и 1598 назимади. Од ових биле су: 870 ком. мађарске, 1598 пољско-руске, 1193 комада српске и 136 влашке расе. Услед хладног времена, била је радња прилично живахна. Плаћано је: тешке бакоњске фор. 38—42, 50, српске ф. 35—37, назимад ф. 32—41. Маст и сланина ф. 50—54. (Све по 100 килограма.)

Беч 14 марта. (Марвена пијаца на св. Марксу.) Дотерано је свега 3124 комада и то: 2636 ком. мађарске, 161 ком. пољске и 327 ком. немачке расе. Све угојена марва. Од ове било је: 3.023 ком. волова, 43 комада бикова, 46 крава, 12 бивола. За Беч продато је 1522 ком., за околину 1468 ком. Непродато остало је 134 комада. Плаћано је: мађарски угојени волови ф. 47—53·50, пољски ф. 50—53, немачки ф. 50—56; бикови ф. 46—51; краве ф. 47—50; биволи ф. 44—48. (Све по 100 килограма.)

Курс бечке берзе од 15. (27.) марта.

Ц. к. Дукати	ф.	5·53
Сребро	„	—·—
Наполеони	„	9·31½
Немачки марак	„	57·45
Лондон	„	117·—
Деонице аустр. народне банке	„	807.—
Темишварске разтеретнице	„	78·25

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

НОВЕ КЊИГЕ.

Један листак из српске приповедачке књижевности, у спомен Стјепану Митровом Љубиши, написао Тодор Стефановић Виловски у Бечу.

Старо време стари обичаји, написао Лукијан Семјењски, превео Сава Петровић, издање књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду.

Стари глумац, приповетка од Павла Ђулајне превео Са Петровић, издање књижаре Браће М. Поповића у Н. Са

Фрише фире, шала у једаом чину, написао Коста Рист Цена 20. новч. Издање књижаре Браће М. Поповића у Н вом Саду.

Бачванске песме, друго врло умножено издање. Скупи издао Стеван Бошковић мерник. Цена 50 новч.

Књижара Браће Јовановића у Панчеву издала списак своје накладе, као преглед њезиног петогодишњег кладног рада. Списак је приређен поводом навршеног бр од 100 изданих дела. Списак је штампан угледно и има с предговор, у коме се црта постанак и рад књижаре. У т предговору видимо, да је књижара са 100 дела издала 261.9 комада књига, што на 5 година подељено износи годиш 52.380 примерака.

Накладом Косте Мандровића у Бечу излази „Народни Забавник“ сваких 10—14 дана у појединим свескама са бојадисаним сликама, и доноси збирку најодабранијих и најзанимливијих приповедака, које су отпочеле са славним причама:

ХИЉАДА И ЈЕДНА НОЋ

Цена је свакој свесци само 15 новч. или 2 гроша. Сваки се може у напред по жељи уплатити.

Новац је најбоље слати поштанском упутницом (Postanweisung) за неколико свезака у напред, а свеске ће се тачно достављати плаћеном поштом.

Наручбине прима свака књижара и познати скупљачи, или нека се шиљу под адресом: **An den Verlag des „Narodni Zabavnik“ in Wien IV. Schwindgasse Nr. 19.**

У штампарији **„Народнога Гласника“** могу се добити следеће књиге:

Дјела Јакова Игњатовића књига друга. . . .	цена ф.	1—
Шест калифорнијских прича Брета Харта. .	„	—50
Шта знамо о узроцима појава у органској природи од професора Хекслија.	„	—50
Гимнастика као установа за развијање телесне и моралне снаге човека и народа од И. В. П.	„	—80
Kampf und Sieg Social-Politischer Roman	„	—20

И МОГУ СЕ ДОБИТИ КОД Г. Г.

Браће М. Поповића књижара у Новоме Саду, Велимир Валожића књижара у Београду, Милоша Грабовачког књижар у Земуну, Миливоја Каракашевића књижара у Сомбору, Радам књижара у В. Кикинди, Спире Петровића у Котору, Кост Поповића трговца у Вршцу, Милана М. Алексића у Б. Новог Селу, код Карла Хелфа и Фези и Фрика књижара у Бечу.

Штампарија „Нар. Гласника.“

Штампарија „Народног Гласника“ примила је на себе да изда и већ је у посао дала

РУСКО-СРПСКИ-НЕМАЧКО-ФРАНЦУСКИ

РЕЧНИК

који ће изнети око 40 штампаних табака и стајаће само 3 фор. а. вр. за уписнике.

Јављајући о овоме, штампарија „Народног Гласника“ мисли, да ће са издањем овог Речника доскочити једној потреби, која се давно осетила у књижевности српској, па се нада повољноме одзиву са свију страна.

Штампарија ова јамчи свакоме за уписнину.

Штампарија „Нар. Гласника.“

Кроз који дан изићи ће у наклади штампарије „Народног Гласника“:

УГАРСКА И СЛОВЕНИ

Од А. ХИЛФЕРДИНГА

С руског превео

Поп Данило Јов. Прица.

(Прештампано из подлистка „Народнога Гласника“.)

О ДУШЕВНИМ БОЛЕСТИМА УОПШТЕ

И

О ЗАРАЖЉИВОМ РАЗВОЈУ ИСТИХ ОДЕЛИТО.

ПРИЧА

С. Крупова

Др. медицине и хирургије.

(Прештампано из подлистка „Народнога Гласника“.)

ЦЕНА 15 НОВЧ.

Одговорни уредник П. Јовановић. Власник штампарија „Народнога Гласника.“ Штампарија „Народнога Гласника.“